

MATKAKERTOMUS TAMPEREEN FINLAYSONIN JA ALEKSANTERIN KIRKKOIHIN
16.1.1995

Läsnä: Timo Mäkkylä, Tampereen seurakuntayhtymän kiinteistöpäällikkö
Martti Jokinen, arkkitehti, museovirasto

Finlaysonin kirkko on valmistunut vuonna 1879. Se on rakennettu tehtaan kirkoksi ja sen suunnittelijana oli arkkitehti F.L. Calenius. Se on uusgotiikkaa ja tehty punatiilestä puhtaaksimuurattuna. Kirkko on säilynyt suurinpiirtein muuttamattomana. Alkuperäisten yksinkertaisten ovien kohdalle on tehty myöhemmin sisäpuolelle tuulikaapit. Urut, alttari ja kuorialue vaikuttavat alkuperäisiltä. Uutta on vesikeskuslämmitys pattereineen ja ilmeisesti vielä sen jälkeen on asennettu kuumailmalämmityslaite kirkkosalin etunurkkaan. Kirkon lattiaa on muutettu ja se on tällä hetkellä massalattia, jonka pinta lohkeilee jonkin verran. Penkit ovat alkuperäiset. Sisäväriytyseinien osalta vaikuttaa alkuperäiseltä, mutta sisäkaton kannattajat, ruoheet ja paneelaukset on maalattu kovin tummalla yksioikoisella värillä, joka tuskin lienee alkuperäinen. Siitä tulisikin tehdä väritutkimus. Sisämaalit irtoilevat jonkin verran pehmeästä kalkkirappauksesta, maali lienee alkydi-maalaa. Ulkopuolella havaittiin, että kaikki tuuletusluukut on muurattu umpeen, mikä saattaa aiheuttaa lattian alusrakenteissa lahovaurioita. Luukut on syytä avata mahdollisimman pian.

Finlaysonin kirkkoa on seurakunnassa esitetty muutettavaksi lasten kirkoksi. Siihen liittyy osana penkkien poisto sekä edestä että takaa, vain keskiosa jäisi ennalleen. Samoin kirkkoon tarvitaan silloin vaatenaulakot ja sosiaalitulat. Penkkien poistamisen ongelma on kirkon eheän kokonaisvaikutelman menetys ja luultavasti museovirasto suhtautuu siihen kielteisesti. Museovirasto esittääkin tutkittavaksi ajatuksen rakentaa lasten kirkko johonkin viereisistä Finlaysonin varastorakennuksista, jotka tällä hetkellä ovat vailla käyttöä. Sinne on mahdollista suunnitella tavanomaisesta poikkeava kirkko ottaen jo alun alkaen kaikki erityistarpeet, eikä itse rakennus aseta juurikaan rajoja niille. Samaan voisi mahdollisesti liittää Tuomas-kirkon.

Aleksanterin kirkko on valmistunut vuonna 1881, arkkitehtina Th. Decker. Se on myöskin punatiilinen ja tyyliltään uusgoottilainen. Kirkkoa on muutettu todella perusteellisesti v. 1937-38, jolloin alttarialueen yläpuoliset lehterit erotettiin kirkkosalista ja kuorialue rakennettiin uudestaan. Arkkitehtina oli Bertel Strömmer. Kuori ja alttari kokonaisuudessaan erottuu häiritsevällä tavalla muusta kirkkotilasta mm. rapattuine seinineen. Osa-syynä tähän muutokseen oli arkkitehti Hilding Ekelundin lausunto, jossa hän piti kuoria ja sen ympäristöä levottomana silloiseen "nykyaikaiseen" makuun. Kirkon uudistus saatiin lähes valmiiksi ja telineetkin oli melkein purettu, kun marraskuussa 13. p:nä syntyi tulipalo, joka vaurioitti pahasti mm. sisäkattoa. Palon johdosta kirkosta uusittiin myös lattia, joka tehtiin rautabetonista. Se päällystettiin pääkäytävien osalla Pukkilan laatoilla, muualla käytettiin asbestimassaa. Sulaneiden pillien takia katsottiin aiheelliseksi hankkia uudet urut. Saarnastuolin paikkaa muutettiin lähemmäs kirkkokansaa ja alttarikoroketta levitettiin kirkkotilaan päin.

Seurakunta on poistamassa Aleksanterin kirkosta kaksi ensimmäistä penkkiriviä. Paikalla käynnin yhteydessä todettiin, että poiston jälkeen penkkiosasto vaikuttaisi olevan täysin irrallaan kuorialueesta suuren aukion toisella puolella ja yhteys liturgin ja seurakunnan välillä olisi ainakin fyysisesti poikki. Kirkkosalin tilavaikutelma ei selvästikään kestäisi tätä poistoa. Sen asemesta kannattaisi mieluummin tutkia mahdollisuus kuorialueen muuttamiseksi alkuperäistä vastaavaksi (myös lehterit olisi syytä palauttaa) ja ratkaista muutoksismykset kokonaispakettina juuri kuorialueella. Kuoripäädyn kolmannen kerroksen tilan värytys ei ole alkuperäinen, vaan se on vuodelta 1896, arkkitehtina August Krook.

Seurakunta on tietävästi aikeissa ottaa uudelleen esille kirkon alle rakennettavan kryptan, jonka suunnitelmat aikaisemmin laati Reima Pietilä. Museoviraston kollegio ei silloin hyväksynyt suunnitelmaa, kun taas rakennushistorian osasto puolsi sen hyväksymistä. Samassa yhteydessä kannattaisi ehkä tutkia mahdollisuutta siirtää kuoripäädyn tilat kryptaan. Joka tapauksessa ennen kuin kirkolle tehdään mitään, olisi syytä tehdä perusteellinen selvitys Aleksanterin kirkon historiasta valokuvineen ja piirustuksineen. Kaikkien muutossuunnitelmien pitää olla mielellään suhteessa kirkon alkuperäiseen asuun, joka mm. koko kirkkoa kiertäneiden lehtereiden osalta muistuttaa Helsingin Johanneksen kirkkoa (1888-89 arkkit. Melander).

22.1.1996

Martti Jokinen, arkkitehti